

"Arkadaş! Dünyanın üç vechi vardır: Birisi: Âhirete bakar. Çünkü onun mezraasıdır. İkincisi: Esmâ-i Hüsnâya bakar. Çünkü onların mektep ve tezgâhlarıdır. Üçüncüsü: Kasten ve bizzat kendi kendine bakar..." açar mısınız?

Arkadaş! Dünyanın üç vechi vardır:

Birisi: Âhirete bakar. Çünkü onun mezraasıdır.

İkincisi: Esmâ-i Hüsnâya bakar. Çünkü onların mektep ve tezgâhlarıdır.

Üçüncüsü: Kasten ve bizzat kendi kendine bakar. Bu vecihle insanların hevesatına, keyiflerine ve bu fâni hayatın tekâlifine medar olur.

Nur-u iman ile dünyanın evvelki iki vechine bakmak, mânevî bir cennet gibi olur. Üçüncü vecih ise, dünyanın fena yüzüdür ki zâtî ve ehemmiyetli bir kıymeti yoktur.

Dünyanın üç yüzü olduğu birçok risalede önemle vurgulanmaktadır. Tâ ki, dünya denilince sadece üçüncü yüze bakıp, onun fani zevklerine, makamlarına, menfaatlerine aldanıp ilk iki yüzdeki yüksek kazançları kaybetmeyelim.

Dünyanın birinci yüzü "ahirete tarla olma" yüzüdür.

Burada Üstadımızın şu ifadesini hatırlayalım:

"İnsan istidadı nisbetinde burada ekiyor ve ekiliyor, ahirette mahsul alıyor." Sözler

Bu dünyada imtihana tabi tutulmakla cennete ve cehenneme aday olan iki tür canlı var; insanlar ve cinler. İnsan yeryüzünün halifesidir. O yüksek istidadıyla cennet ve cehenneme en önemli mahsuller gönderen de insan nevidir. Onun için açıklamamızı insan eksenli olarak yapacağız.

İnsan bu dünyaya ne ekiyor? sorusunun cevabı, Nur'larda "ömür dakikaları " olarak veriliyor. Yani, insan bu dünya hayatında ne ile vakit geçiriyorsa ömrünü o işte ekmiş oluyor. O iş hayırlı ise meyvesi cennet, şerli ise cehennem oluyor.

İnsan, aynı zaman diliminde birçok şeyi birlikte de ekebilmektedir. Hayırlı bir şey söylerken yahut dinlerken, o zaman içinde hem akıllı, hem hayali, hem konuşması, hem işitmesi ve daha birçok hisleri bir bakıma ekilmektedir. O halde insan bu dünyada hem düşünce ekmekte, hem inanç ekmekte, hem görme, işitme, hayal etme, sevme, korkma, endişe etme ve daha nice manevi tohumlar ekmektedir. Bunların hepsinin hayırlı yönleri de vardır, şerli yönleri de. Biri cennet mahsulleri verir, diğeri cehennem. Ekimini tamamlayan her insan, sonunda toprağa girmekle bir bakıma kendisi de ekilmektedir.

Dünyanın ikinci yüzü, “Allah’ın isimlerine ayna olma” yüzüdür.

Malumdur ki, manevî güzellikler tecelli etmeden bilinmez ve anlaşılmazlar. Meselâ, cömertlik güzel bir sıfattır, onu ancak muhtaçlara serilen sofrada seyrederek. İlim manevi bir güzelliştir, onu da ancak ilmi eserlerde müşahede ederiz.

Cenâb-ı Hakk’ın da bütün esmasının güzellikleri bu güzel mahlukatta tecelli etmeleriyle bilinir, tanınır ve sevilirler.

Burada “ayna” manasına “mektepe ve tezgâh” kelimeleri kullanılmıştır. Mektepe mekân ismidir, yazılan yer demektir. Tezgâh da bir şeyin dokunduğu yer manasına gelir. Böylece mahlukat için iki ayrı benzetme yapılmış oluyor. Her varlık, birinciye göre, İlâhî bir mektuptur, ikinciye göre ise esma tecellileriyle dokunmuş birer kumaştır.

Dünyanın üçüncü yüzü ise “Kasden ve bizzât kendi kendine bakar. Bu vecihle insanların hevesatına, keyiflerine ve bu fânî hayatın tekâlifine medar olur.”

Bir meyve ağacını örnek verelim.

O meyveleri tefekkür eden, yiyip şükreden insanların manevi terakkilerine vesile olması, yahut tabiatperest insanlar için de cehenneme bir sebep olması o ağacın ahirete bakan yönüdür.

Onda tecelli eden İlâhî isimler, dünyanın ikinci cihetine aittir.

O ağacın kendine bakan ciheti ise, Allah’ın harika bir eseri, Rabbani bir tezgâhı olması, kendine mahsus tespihler yapmasıdır.

İnsanların her hangi bir varlığa mana-yı ismiyle bakmaları ona “kasden ve bizzât” bakmaları demektir.

Dünyanın bu yüzü fani olduğundan zatî bir kıymeti yoktur. Yani, ilk iki cihet ihmal edilerek dünyanın fani yüzünden ne kadar istifade edilirse edilsin bir önemi yoktur. Bir süre sonra o nimetler de, onlardan faydalananlar da toprak olup gideceklerdir.

İlk iki yüzden gerekli faydayı sağlayan ve manen terakki eden bir insan, bu üçüncü

yüzdeki nimetlerden de meşru dairede istifade edebilir. Buna bir engel yoktur.

Not: Konuşmalarımızda “dünya” kelimesini, genellikle “yer küresi” anlamında kullanırız. Aslında bu kelime, ahiretten bu yana her ne varsa tümünü içine alır. Şu gördüğümüz bütün varlık alemi, dünya ile ifade edilir.